

Volumul *Mircea Eliade. Prizonierul istoriei*, de Florin Țurcanu, a fost publicat la Editura Humanitas în 2005. Lucrarea a apărut inițial în 2003, la Paris, la „Editions La Découverte”, și s-a bucurat de o foarte bună primire în Franța. Ecouri pozitive la ediția franceză au existat și în România. Revista „22”, de pildă, a publicat câteva recenzii favorabile. Autorul chiar mulțumește revistei în „Notă la ediția românească”. Cu acest prilej, revista „22” și unii membri ai Grupului pentru Dialog Social au fost acuzați că ar lăuda această carte nu de dragul ei, ci pentru a ascunde într-o perdea de fum cartea Alexandrei Laiguel-Lavastine despre angajamentul fascist al lui Emil Cioran, Mircea Eliade și Eugen Ionescu, apărută în 2002. O reacție simptomatică pentru maladia de care suferă comunitatea intelectuală românească de 17 ani încoace. Căci despre o maladie este vorba.

De la începutul anilor '90, intelectualii români s-au postat practic de o parte sau de cealaltă a unei baricade ideologice. Unii au exagerat constant episodul legionar al lui Mircea Eliade și al colegilor săi de generație, aruncându-le la coș și viața și opera (maximaliștii). Ceilalți au încercat, dimpotrivă, să eludeze sau să minimalizeze acest episod, să-l prezinte eufemistic (cu sofisme de tipul: a fost gardist, dar nu fascist) (minimaliștii). Maximaliștii și minimaliștii sunt și în rândul comentatorilor care analizează compromisurile făcute de intelectualii comuniști.

Practic, ca intelectual român, nu aveai încotro: trebuia, *volens-nolens*, să faci parte dintr-o tabără sau din alta, să fii de o parte sau de alta a baricadei. Au mai existat voci dispartate, care s-au trezit prinse între liniile frontului, susținând, de pildă, că Eliade a crezut în ideologia legionară, dar că acest lucru nu a afectat, decât într-o mică măsură, opera sa științifică (precum Moshe Idel care sprijină publicarea operei lui Eliade în Israel și, cu voia dumneavoastră, eu însumi, acuzat că vreau – într-o formulare folclorică – să „dansez la ambele nunți”).

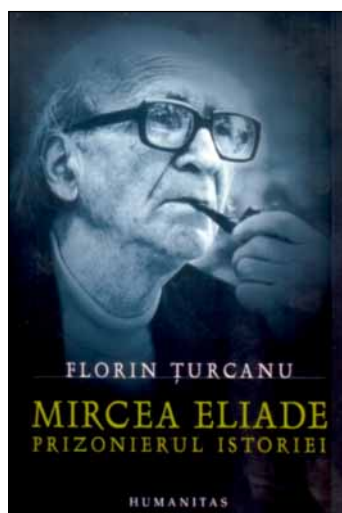
Florin Țurcanu – un exeget merituos al lui Mircea Eliade

Pozitiv este măcar faptul că ambele aceste tabere consideră că derapajul legionar al lui Mircea Eliade este compromișător. Doar că unii îl afirmă, iar alții îl infirmă. Spun asta pentru că există și o a treia tabără (fasciștii înșiși, precum Claudio Mutti sau neo-legionarii români), care consideră episodul de extremă dreapta ca element pozitiv în CV-ul unui intelectual. Ei clamează apartenența la Garda de Fier a lui Eliade, dar nu pentru a-l discredita pe el, ci pentru a credita Mișcarea Legionară.

Oricum, de 17 ani s-a produs o escaladare a confruntării. Cele două tabere s-au provocat una pe alta, ajungându-se câteodată la voci acute și la situații jenante. În acest război absurd, gen Holocaust versus *Gulag* sau *Comunism* versus *Fascism* (de ca și cum nu amândouă aceste fenomene și, respectiv, ideologii ar trebui să fie condamnate cu aceeași tărie), nimic nu a fost lăsat deoparte (nici numărul de victime dintr-o parte sau alta, ajungându-se la o competiție morbidă); *stânga* versus *dreapta*, sau *comunist* versus *fascist* (vezi cazul Ion Ianoși), totul a fost sălbatic instrumentalizat și folosit ca armă tranșantă împotriva celorlalți. Editorialul lui Andrei Pleșu dintr-un număr recent al revistei „Dilema veche” (nr. 108, 17 februarie 2006) spune multe despre acest fenomen politico-cultural din spațiul public românesc. Chiar și cartea lui Florin Țurcanu a intrat în această ecuație. *Maximaliștii* și *minimaliștii* au început să-și trimită mesaje contondente.

Dar nu numai noi nu știm să gestionăm corect o astfel de situație. După război, și francezii au pus la index romanele lui Louis-Ferdinand Céline. Până la urmă, însă, vest-

europenii și-au găsit cadenta: disputa dintre François Furet și Ernst Nolte este exemplară în această privință. De fapt, problema e complicată în sine. Nu există o rețetă miraculoasă. Cum să apreciezi harul științific al doctorului Nicolae Paulescu, când – cu autoritatea lui profesională (era decanul Facultății de Medicină din București și descoperitorul insulinei) – a susținut în

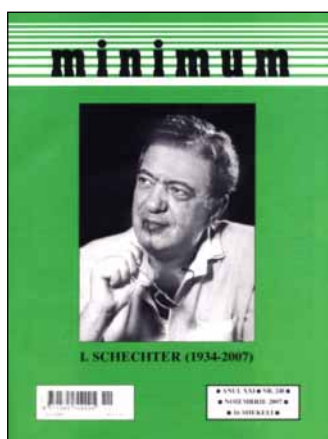

mod visceral antisemitismul rasial?! Cum să uiți de compromisurile cu autoritățile comuniste făcute de un Călinescu sau Sadoveanu, care au cauționat într-o perioadă critică un regim criminal?! Pe unde să tragi granița între viață și operă, între științific și politic, între talent și morală? Vorbind despre Emil Cioran, Mircea Eliade, Constantin Noica și ceilalți intelectuali de dreapta din generația lor, Dan C. Mihăilescu scria inspirat în 1990: „Nimeni nu poate nega valoarea intelectuală extraordinară a acestei generații în numele sângerosului eșec politic, după cum nimeni nu are dreptul să abluționeze păcatele ei în numele valorii spirituale”.

Cred că, în vacarmul confruntării dintre maximaliști și minimaliști, toată lumea are de pierdut, cu toate că toată lumea pare să aibă dreptate. Până la urmă cred că este o problemă de stilistică, de metodă, de mod de abordare a unei probleme complexe. Or, pe lângă alte virtuți, cred că acestea sunt marile merite ale cărții lui Florin Țurcanu: este o abordare detașată, non-pasională, liberă de prejudecăți și de teze prestabilite, fiind o lucrare echilibrată și obiectivă, care reușește să evite capcanele uzuale și locurile comune.

ANDREI OIȘTEANU

„Minimum” din noiembrie 2007 – dedicat memoriei lui Mihail Sebastian și lui I. Schechter

În afară de „Ultima oră”, nici o publicație de limbă română nu a dedicat coperta și o mare parte din spațiul ei - cum a procedat „Minimum”, memoriei celui care a fost umoristul nr. 1 dintre scriitorii evrei de limbă română, I. Schechter. Al. Miroduan relatează îndurerat, împrejurările morții lui I. Schechter. Mai citim texte despre regretatul scriitor M.

Rudich, Eugen Luca, Iosef E. Campus. Evocând „Centenarul Sebastian”, revista reproduce pagini din „Jurnalul” scriitorului, despre Nae Ionescu, Camil Petrescu, Mircea Eliade, Haig Acterian, Marieta Sadova, intelectuali deveniți, conform sintagmei ionesciene, „rinoceri” (aici, prolegionarii antisemiți). Sunt pagini scrise cu durere și lacrimi de dezamăgire. Din sondajul efectuat de revistă, rezultă că 59% dintre cititori preferă „Jurnalul”, celorlalte scrieri ale lui Sebastian.

Cu extrase din „Realitatea Evreiască”, recenzii de cărți din România (*toda raba!*), comentarii politice, proză, umor, revista „Minimum” nu se dezmente și își menține standardul recunoscut.

„Semnalul” (Nr. 132/octombrie 2007)

Ne bucurăm că în cuprinsul revistei „Semnalul” (Canada), numeroase știri din România sunt preluate din „Realitatea Evreiască”. Salutăm, de asemenea, prezența unor colaborări din România: Mircea Cărtărescu, Aurel Storin, Dorel Dorian, B. Marian, G. Bruchmaier; din Israel: Marius Mircu, Geta Berghoff, Ella Rind, Victor Rusu; alți colaboratori: Theodor Toivi, Monica Bilan, Dinu Dumitru, Sergiu Fărcășan ș.a. Citim și două tablete ale regretatului I. Schechter. (B.M.M.)

Mircea Eliade – o personalitate complexă

Centenarul nașterii lui Mircea Eliade, din 2007, a fost marcat de o serie de manifestări, studii, articole. Tot în acest an, se împlinesc 100 de ani de la nașterea lui Mihail Sebastian, cândva prieten cu Eliade, dar, după cum se știe, despărțirea lor a fost inevitabilă din motive etice și etnice. Două momente, totuși, au dovedit că o legătură sufletească a existat între ei: Mircea Eliade l-a apărut pe Sebastian în momentul în care „mesianicul apologet al dreptei naționaliste”, Nae Ionescu îl „executa” cu argumente teologice, derizorii, pe fostul său elev favorit, Mihail Sebastian, condamnând întreaga etnie evreiască (retoric, desigur) la suferință. De asemenea, moartea năpraznică a lui Sebastian l-a mâhnit sincer pe Eliade. Aceste

considerente le-am expus înainte de a intra în „câmpul de idei” deschis de Andrei Oișteanu prin cartea sa, rezonanță cu Centenarul Eliade: „Religie, politică și mit” (Ed. Polirom, 2007). Este o antologie alcătuită de autor cu articole, eseuri, studii, grupate pe capitole, rodul unor cercetări din anii 1984-2007. „De regulă, creștinismul nu a servit ideologiilor naționaliste... el era perceput ca o religie internațională... o doctrină pacifistă”, scrie autorul. „Evreitatea lui Iisus și originile iudaice ale creștinismului făceau această confesiune de tot antipatică spiritului antisemit din interbelic”. Fără a fi antisemit, adăugăm noi, nici Friedrich Nietzsche nu prea agreea iudeo-creștinismul european. Mitul eroului („supraom”), gata de jertfă pentru ideea purificării, a fost preluat de nazism, dar și de legionarism. Aflat în Portugalia, ca diplomat, Eliade constata că lumea catolică nu privea nazismul cu ochi buni, preferând un socialism creștin. După zdrobirea Germaniei naziste, Eliade, entuziasmat cândva de „mitologia eroică”, suferă o „prăbușire psihică”. Legionarismul s-a deosebit de nazism prin exaltarea ortodoxiei creștine, fapt consemnat și de Eliade. Sorin Alexandrescu a afirmat, reluând ideea lui Eliade, că Garda de Fier „a fost o sectă mistică, religioasă”. Andrei Oișteanu se delimitează net de acest „eufemism”, mai precis, un fals istoric. O sectă religioasă nu urmărește obținerea puterii de stat, nu organizează, politic, mase de oameni, inclusiv pogromuri. Revenind la Eliade, cel care visa o „revoluție creștino-legionară”, trebuie să recunoaștem că munca și opera sa de cercetător al istoriei religiilor nu au fost pătrunse de „duhurile rele” ale extremismului naționalist. Cine a citit cele trei volume ale „Istoriei credințelor și ideilor religioase” va găsi o multitudine de mitoreligii, o varietate uluitoare de credințe, majoritatea cu o mare vechime. Vom reveni asupra acestei cărți în numerele viitoare.

Recomandăm cititorilor noștri

- **VIRGINIA WOOLF:** „Eseuri alese. Arta lecturii” (Editura RAO, 2007) În traducerea Monicăi Pillat, facem cunoștință cu o rafinată cititoare, degustătoare de la Wells, Galsworthy la James Joyce. „Huliganii” Virginiei Woolf amintesc de Eliade, Sebastian, iar „bolnavii” de Blecher, Bonciu, Fântânanu, Holban.
- **JEAN SEVILLIA:** „Terorismul intelectual” (Editura Hasefer, 2007) O oglindă a unor aprigi dispute în sânul intelectualității franceze.
- **E.H. GOMBRICH:** „Istoria artei” (Editura Pro, 2007) Publicată în 1950, monumentală lucrare este acum la dispoziția publicului român, în traducere.
- **ARNON GRUNBERG:** „Istoria calviției mele” (Editura Humanitas, 2007) Autorul a fost distins cu Premiul Wachter pentru debut. Umor negru. O narațiune despre adevăr și minciună. Romanul este elogiat în „Le Monde”.
- **DAN STANCA:** „Noaptea lui Iuda” (Editura Humanitas, 2007) Un nou roman al unui prozator de succes, despre atentatul terorist de la 11 septembrie 2001, trecut, ficțional, în coordonate românești.
- **ARKADI VAKSBERG:** „Laboratorul de otrăvuri – de la Lenin la Putin” (Editura Humanitas, 2007) O carte despre asasinatelor politice organizate de N.K.V.D., G.P.U, K.G.B., F.S.B. în perioada 1918-2000.
- **ANDREI CODRESCU:** „Femeia neagră a unui culcuș de hoți” (Editura Vinea, 2007) O carte pentru iubitorii de poezie „trăznită”, adică foarte modernă a cunoscutului scriitor american (originar din Sibiu).
- **DORIS LESSING:** „O coborâre în infern” (Editura Univers, 1986) Apărută la noi, în urmă cu 21 de ani, cartea merită recitită, iar opera laureatei cu Nobel pe 2007, tradusă în întregime.
- **Th. H. GASTER:** „Manuscrisele de la Marea Moartă” (Editura Herald) Prezentarea aparține fiului lui Moses Gaster, Theodor Herzl Gaster, care a urmat calea ilustrului său părinte.
- ***** „Arborele Vieții”** (Editura Herald) O culegere de cinci cărți despre Kabbala.
- **EUGEN BINDEL:** „Mistica numerelor” (Editura Herald)
- **RENÉ GUÉNON:** „Demiurgul” (Editura Herald)
- **LEO SCHAYA:** „Omul și absolutul după doctrina Kabbalei” (Editura Herald)
- **JAMES ABELSON:** „Mistica ebraică” (Editura Herald)
- **RIRI SYLVIA MANOR:** „Save As” (Editura Paralela 45, 2007) Poeme ale unei noi autoare din Israel. Prezentare de Mircea Martin.
- **ION VIANU:** „Blestem și binecuvântare” (Editura Polirom, 2007) Eseuri pe teme de cultură, istorie, religie, psihanaliză, note de lectură, evaluări politice.
- **ANDRÉ GLUCKSMANN:** „Discursul urii” (Editura Humanitas, 2006) „Cum să scrii despre ură?” - ne întrebă cunoscutul politolog și filosof francez, un mare umanist al acestor vremuri.
- **HERMAN BROCH:** „Vrăjirea” (Editura Leda-Corint, 2007) Carte postumă despre anii de început ai dictaturii lui Hitler. Broch este considerat „un autor dificil”.
- **RICHARD P. FEYNMAN:** „Despre caracterul legilor fizicii” (1918-1988). Cartea unui savant ilustru din S.U.A.

BORIS MARIAN